

FEKETE ISTVÁN
A kormányosné

Csihatag Imre kormányos Baján rakodott tökmaggal és napraforgómaggal s ugyanitt szeretett bele Kalamár Erzsibe – ahogy mondani szokás – egy pillanat alatt. Ez a pillanat a fentebb megnevezett fiatalok esetében másfél óráig tartott, mert ennyi időbe tellett, amíg Erzsiek kocsija a mázsához ért, amelyet Imre kezelt, ámbár inkább Erzsit nézte, mint a mázsát, s ebben tökéletesen igaza is volt. A mázsá ugyanis piszkos gép, míg Erzsi virágzó virág volt a mázsá tejetén, ámbár egyelőre ismeretlen virág. Imre módfelett unta a mázsálást és csak azt várta még, amíg Erzsiek kocsija került sorra, s amíg az öreg Kalamár bediktálta az adatokat.

– Vedd át Jancsi – mondta a matrónak, – egy kis bort szeretnék vinni az apámnak.

– Hol lehet valami rendes bort kapni, Kalamár bácsi?

– A Galambban, csakis a Galambban. Mink is itt tarisznyáztunk.

Imre az átvételnél szakadt, olajos ingben volt, tehát teljesen érthető Erzsi mértéktelen szívdobogása, amikor asztaluknál egy tényleges tengerészkapitány szalutált:

– Kapok egy kis helyet?

Hát így kezdődött.

Aztán jöttek mind e két nembeli álmok, amelyekben részint Imrét elnyelte a Duna hetvenhét aranygombjával és harminc méter paszományával együtt, részint Erzsit elrabolták, vagy pedig felhők között röpködött angyali társaságban, de menyasszonyi fátyollal.

Így folytatódott és végződött azzal, hogy Erzsi mórinos ládáját felrakták a 7321-es számú uszályra párnákkal és miegymással egyetemben, mert egyébként úgy határoztak a fiatalok, hogy otthon laknak, amikor befagy a Duna, vagy Imre szabadságon van.

A hajó aztán nagyot bődült, lassan megfeszültek a drótkötelek, szemhez emelkedtek a parti zsebkendők, csak a vén Duna nem vett tudomást az érzelmekről, amelyek elenyészőek voltak azokhoz a mélységekhez és magasságokhoz képest, amelyeket ő már milliószor ringatott könny és vér alakjában.

Erzsi csak állt és nézte, hogy távolodik a part és szakadoznak az ismerős táj szálai: a templomtorony s a téglagyár kéménye szépen megkerülték egymást, aztán a búcsúzás fájdalmas párájába hanyatlott az otthon képe.

– Gyere, Bogaram, elrakodunk.

Erzsi Imre széles mellére hajtotta fejét (a matrós a kormányos kalickájában diszkrétan félrefordult), megrándult a hangtalan sírástól s beterelődött a kor-

mányosi lakásba, amely ragyogott a friss, fehér laktól. A szekrény külső oldalán ott lógott a hajóskapitányi egyenruha. Szép ruha volt ez nagyon és látása Erzsit megnyugtatta.

Ezek a dolgok a nyár végén történtek s azóta az uszály meg sem állt. Rakodott itt, rakodott ott, épületfát és ablaküveget, varrógépet és tűzoltófecskenőt. Malacot vettek Komáromban, kacsákat Szulinában és Erzsi megszokta lassan az úszó majorságot, a muskátlikat, amelyek örökké úton vannak az ablakban s a partokat, melyek olyan távoliak voltak, mint azelőtt a Duna közepe. Szép, nagy békességben folyt alattuk a nagy víz; nem volt szomszéd, nem volt pletyka s a fiatalasszony mindjobban megérezte a magány nagy szabadságát s a víz erős korlátait, mely megőrzi híveit. Bulgáriában csudálatos kendőt kapott Imrétől, Pesten télikabátot, Pozsonyban gumicsizmát és Bécsben olyan konyhavekkert, amely muzsikált.

Bécs fölött már havas volt a part és a víz rohanva nyelte el a szitáló pelyheket. Az uszály nyöszörgött és meglódult néha.

– Ha víz kell, Szívem, majd én merítek – mondta Imre –, és ne menj a hajó szélére, mert síkos, és boldog itt a Duna...

– Karácsonyra már nem leszünk otthon...

– Bizony aligha itt nem karácsonyolunk... de szép a karácsony a Dunán is.

Imre tehát a legközelebbi megállónál fenyőfával érkezett és terjedelmes csomagokkal.

– Ezt majd én bontom ki.

Ekkor már apró jégtáblák úsztak a vízen és mély korrogással marták a hajó vasfalát.

Karácsony délutánján Erzsi fölöltözködött és elkezdte díszíteni a fát. Közben hol ezért ment ki, hol azért. Imre meg is fenyegette a kormányosfülkéből, hogy ne mászkáljon a hajó keskeny peremén, mert az uszály szokatlan himbálódzásokat végzett a nyugtalan mély vízen.

A hajóslegény lefeküdt az uszály másik végén levő kuckójában, s úgy egyeztek meg, Imre majd felkölti, ha rákerül a sor. Kicsit esett a hó, elszitálva a jelzőlámpa fénykörében, egyébként vastagon sötét volt az est és jó volt odanézni a kormányosi lakás ablakára, ami maga volt a hívogatás, a meleg, az otthon, a jó vacsora, minden, egyszóval: Erzsi.

A szél mindjobban feltámadt és váratlanul világos lett a lakás ajtajának négyszöge.

– Erzsi szellőztet – gondolta Imre és várta, hogy asszonya árnyéka átmegy a küszöbön. De nem mozgott semmi.

– Vagy kijött az előbb? Visszament?

Erre Imre nem emlékezett és nyugtalan lett. A kormánykerék nem rángatózott – úgy látszik, csendesebb vizekre értek –, ezért felkelt, egyenesbe akasztotta a kereket és leugrott a fülke pár lépcsőjén. Dobogott a lépcső – furcsán dobogott –, a nyitott ajtót ide-oda hajtotta a szél s a szoba üres.

– Erzsi?! – szólt le az alsó fülkébe s hideg lett a szíve egyszerre.

Csend.

– Erzsi, ne bolondozz! – hangja rekedt volt, mint a kása.

Semmi. Arcára mintha pókháló tapadt volna, úgy érezte, a melle beszakad.

– Erzsi... – ordított bele a sötétségbe és rohant végig a csapkodó szélben a matróz kabinja felé. – Közben – mintha az ég szakadt volna rá – úgy belevágta fejét a daruvas karjába. Észre se vette.

– Nem láttad a felesé...

Jancsi álmosan pislogott.

– Mi?

– Jaj! – mondta Imre és már rohant újra vissza, hogy ledobja a vasmacskát, ámbár azt nem lehet, azóta már... – Erzsi! – akarta ordítani, de nem volt hangja, mintha a Duna hideg áradása elöntötte volna a világot. Visszarohant a szobába és kihűlt testtel rogyott a székre tehetetlen, őrvongó kétségbeesésében, amikor valaki megmozdult a szekrény túlsó oldalán a ruhák mögött.

– Kukk! – megijesztettem a kormányost? Jaj! Mi van a fejeddel?

Ami azután történt, olyan gyorsan történt, hogy lélektani elemzésre teljesen alkalmatlan. A kormányos mindenesetre hatalmasan és férfiasan pofonütötte szeretett asszonyát, aztán mellé és tenyerébe hajtotta fejét, amelyen akkora daganat éktelenkedett, mint egy kacsatojás.

Közben Erzsi is magához tért és mindenekelőtt egy kicsit sírt. Ettől megkönnyebbülve megnézte arcát a tükörben. Hát látszott, látszott, de nem nagyon... és a hal is gyanúsan sistergett a tepsiben... és Imre is megjelent az ajtóban, még mindig sápadtan és a kis fa is állt az asztalon és egyszerre mondták:

– Ne haragudj!

Ebben a pillanatban testetlen békesség lett az egész világon és némi kis eltérést csak az okozott, hogy a pofon helye legyen-e először megcsókolva, vagy a daganat.

Ámbár fájni nem fájt már egyik se.

*

Megjelent az Új Emberben, 1953. január 11-én. Tartalmazzák a Harangszó (1975), a Búcsú (1979), a Ködös utak (1979), a Karácsonyi látogatók (1989), a Régi karácsony (1994), a Tűz mellett (2006) és a Szerelmem (2009) c. kötetek. Megtalálható még a Harcsa a hegyen (2003) c. antológiában.